

Sygnatura akt VI U 785/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Tomasz Korzeń

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Kopala

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 kwietnia 2017 roku

sprawy z odwołania D. B.

od decyzji z dnia 9 listopada 2016 roku, znak: Nr (...)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.

z udziałem M. M.

o ustalenie podlegania obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu

I. oddala odwołanie.

II. zasądza od D. B. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. 180 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSO Tomasz Korzeń

VI U 785/16 UZASADNIENIE

D. B. odwołała się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 9 listopada 2016 roku numer (...), w której organ rentowy stwierdził, że ubezpieczona jako pracownik płatnika (...) M. M. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, chorobowemu, rentowemu i wypadkowemu od dnia 16.06.2016 roku. Podniosła, iż w momencie zawierania umowy o pracę nie wiedziała, że jest w ciąży. Pracodawca omyłkowo przekazał skarżącej oryginał zakresu obowiązków, zaś w aktach osobowych pozostawił jedynie kopię. Nie miała ona wpływu na działanie pracodawcy, który instruktaż stanowiskowy przeprowadził dopiero 17.06.2016 roku. Ubezpieczona posiada kwalifikacje do zajmowania powierzonego jej stanowiska pracy. O tym, że wykonywała ona pracę świadczą listy obecności. Do jej obowiązków należało codzienne odbieranie od pracowników podpisów na liście obecności, przygotowywanie i rozwieszanie ulotek, ofert handlowych, a także utrzymywanie kontaktów z klientami, głównie telefonicznych i umawianie na spotkania z pracodawcą, ustalanie terminów dostawy drewna. Wprowadziła matkę pracodawcy w organizację biura, Wynagrodzenie skarżącej nie było wygórowane. .

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów postępowania. W zebranych materiałach dowodowych brak informacji o kwalifikacjach skarżącej oraz wyjaśnień w przedmiocie celowości jej zatrudnienia, brak też dokumentów potwierdzających wykonywanie przez nią pracy. Nie ma również orzeczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do podjęcia pracy na zajmowanym stanowisku. Nie wyjaśniono też kto zastępuje skarżącą na zajmowanym stanowisku. Jej wynagrodzenie znacznie przewyższa wynagrodzenie pozostałych pracowników, zaś płatnik korzysta z usług biura rachunkowego.

Zainteresowany M. M. poparł stanowisko ubezpieczonej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona D. B. urodziła się (...). Posiada wykształcenie średnie ekonomiczne (technik administracyjno – biurowy). Dotychczas pracowała: od 14.03.2005 roku do 13.03.2006 roku jako referent handlowy w Centrum Budowlanym (...) s.c. w S., od 1.02.2013 roku do 31.01.2015 roku jako pracownik fizyczny w Zakładzie Usług (...) w O.. Powadziła również własna działalność gospodarczą pod nazwą D. B., w zakresie: sprzedaży hurtowej paliw stałych, ciekłych, gazowych oraz produktów pochodnych. W 2007 roku przez dwa dni brała udział w zajęciach warsztatowych z zakresu przedsiębiorczości zorganizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w S..

Zainteresowany M. M. prowadzi działalność gospodarczą Zakład produkcyjno – Usługowo – Handlowy od dnia 1.08.2013 roku. W lutym i maju 2016 roku płatnik zatrudniał jednego pracownika w pełnym wymiarze czasu pracy. Od marca do kwietnia oraz od czerwca do sierpnia 2016 roku zatrudniał dwóch pracowników w pełnym wymiarze czasu pracy. Byli to pracownicy fizyczni – pilarze.

W 2015 roku dochód płatnika z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej wyniósł 1 343,20 zł, zaś w roku 2016 – 87 266,78 zł.

Płatnik przygotowywał i podpisywał wszystkie umowy, w tym wszystkie faktury na rzecz firmy. Współpracował z biurem rachunkowym.

Strony zawarły umowę o pracę, w której jako datę rozpoczęcia pracy ustaliły dzień 16.06.2016 roku. W umowie o pracę ustalono, iż zostaje ona zawarta na cały etat, na czas nieokreślony, z wynagrodzeniem 2 775,00 zł brutto, na stanowisko pracownika biurowego. Ubezpieczona w dniu 17.06.2016 roku przeszła szkolenie wstępne w zakresie BHP. Nie przeszła badań lekarskich dopuszczających do podjęcia umówionej pracy.

Od dnia 16.08.2016 roku do 17.09.2016 roku pracodawca wypłacił skarżącej wynagrodzenie za okres niezdolności do pracy w związku z chorobą. Za okres od dnia 18.09.2016 roku wystąpił z wnioskiem o zasiłek chorobowy dla ubezpieczonej.

W spornym okresie ubezpieczoną i płatnika nie łączył stosunek pracy.

dowód: dokumenty w aktach organu rentowego: zaświadczenie lekarskie k. 8, lista płac k. 13-16, karta szkolenia k. 18, deklaracje k. 19-20, wydruk z CEDG k. 23

zaświadczenie o odbyciu stażu k. 6

zakres obowiązków k. 7

świadczenia pracy k. 8-9

zaświadczenia k. 10-12

karta przebiegu ciąży k. 13-14

zeznania płatnika M. M. k. 30-30v

zeznania ubezpieczonej D. B. k. 30v-31

deklaracje PIT 36 płatnika za rok 2015 i 2016 k. 42

dokumenty w aktach osobowych oraz faktury stanowiące załącznik do akt sprawy

Sąd zważył co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej nie zasługiwało na uwzględnienie.

Decydujące w przedmiotowej sprawie było ustalenie, czy od 16.06.2016 roku ubezpieczona podlegała ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik płatnika składek M. M..

Dopuszczalne jest kwestionowanie przez organ rentowy zarówno faktu zawarcia umowy o pracę, jak i ważności poszczególnych jej elementów - w tym wysokości uzgodnionego wynagrodzenia za pracę. Wynika to z treści art. 83 ust. 1 oraz art. 41 ust. 13 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2015.121); (patrz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005; II UK 16/05; LEX 182776; z dnia 19 maja 2009 roku w sprawie III UK 7/09, LEX 509047).

Zgodnie z art. 83 § 1 K.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności.

Zgodnie zaś z art. 58 § 1 K.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. W myśl § 2 nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

Stosownie do treści art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015 roku, poz. 121 ze zm.), obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami. Ponadto, przepisy art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 tej ustawy wprowadzają obowiązek, w odniesieniu do pracowników, ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego. Zgodnie z treścią art. 13 pkt 1 ustawy, obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne w okresach: pracownicy – od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania stosunku pracy. Jak wynika z treści art. 8 ust. 1 cytowanej ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, czyli zatrudnioną przez pracodawcę. Przyjęcie, że dochodzi do powstania stosunku pracy, niezależnie od tego, czy pracownik do pracy przystąpi, obalone jest przez ustalenie, że pomimo zawarcia umowy nie nastąpiło zatrudnienie pracownika. Dlatego w sytuacji, gdy po zawarciu umowy o pracę pracownik podejmie pracę i ją wykonuje, a pracodawca zgodzi się na to, nie można mówić o pozorności czynności prawnej, gdyż z tego wynika wniosek, że strony zawierając umowę nie miały zamiaru niewykonywania pracy przez pracownika.

Do nawiązania stosunku pracy dochodzi poprzez złożenie zgodnych oświadczeń woli przez pracodawcę i pracownika, niezależnie od jego podstawy prawnej (art. 11 K.p.). Zgodnie z art. 22 K.p., przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, w miejscu i w czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. Celem zatem i zamiarem stron umowy o pracę winna być faktyczna realizacja treści stosunku pracy w granicach zakreślonych zawartą umową, przy czym oba te elementy wyznaczają: ze strony pracodawcy – realna potrzeba ekonomiczna i umiejętności pracownika, zaś ze strony pracownika - ekwiwalentność wynagrodzenia uzyskanego za świadczenie pracy. Umowa o pracę jest zawarta dla pozorów i nie może w związku z tym stanowić tytułu do objęcia pracowniczym ubezpieczeniem społecznym, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli gdy strony z góry zakładają, że nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy (zob. wyrok SN z dnia 12 lipca 2012 r., II UK 14/12).

Organ rentowy powołując się na treść art. 58 § 2 K.c. podnosił, że zawarta umowa o pracę z ubezpieczoną miała na celu obejście prawa i zgodnie z art. 83 § 1 K.c. zawarta została jedynie dla pozorów. Istotą sporu w sprawie nie była zatem wysokość zadeklarowanej podstawy wymiaru składek lecz istnienie tytułu podlegania ubezpieczeniu.

W celu ustalenia czy ubezpieczoną i płatnika łączyła umowa o pracę, sąd dopuścił dowód z zeznań stron oraz dokonał analizy dokumentów zawartych w aktach sprawy oraz aktach organu rentowego. Analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie potwierdziła by w spornym okresie D. B. świadczyła pracę na rzecz M. M.. Z zeznań płatnika wynika, że skarżąca świadczyć miała pracę niezgodną z zapisem w umowie o pracę (ubezpieczona wykonywać miała wszystkie prace w tym prace fizycznie, przy sadzeniu). Nie pozyskała żadnych klientów, nie przyjęła żadnych zamówień na zakup opału. Brak więc jakichkolwiek efektów pracy skarżącej. Ubezpieczona nie była w stanie podać ile razy w spornym okresie dokonała zakupu paliwa. Nie wystawiała żadnych faktur (wszystkie faktury wystawiał płatnik). Okoliczności wskazywane przez ubezpieczoną i płatnika nie zostały potwierdzone jakimikolwiek dowodem z dokumentów, ani też zeznaniami świadków.

Brak dowodów wskazujących na rzeczywistą potrzebę zatrudnienia ubezpieczonej. Gdyby bowiem stanowisko pracy stworzone dla ubezpieczonej było niezbędne, niezwłocznie po jej odejściu na zwolnienie lekarskie, płatnik zatrudniłby inną osobę do świadczenia pracy w zastępstwie odwołującej. Wszystkie istotne z punktu widzenia działalności gospodarczej (zawieranie umów, wystawianie faktur, kontakty z księgową) czynności w firmie podejmował płatnik. Wobec tego trudno uznać zatrudnienie skarżącej za niezbędne skoro płatnik jest w stanie wykonywać swoje obowiązki i zastępować ubezpieczoną.

Brak dowodów pozwalających na ustalenie, że D. B. wykonywała prace wskazane w zakresie jej obowiązków. Sam fakt sporządzenia podpisania listy obecności oraz podpisania umowy o pracę, nie stanowi dowodu faktycznego wykonywania tej pracy. W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego brak jest jakichkolwiek możliwości zweryfikowania faktycznego czasu powstania tych dokumentów. Dlatego też sąd nie dał wiary tym dokumentom. Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy były ustalenia w spornej umowie dotyczące wysokości wynagrodzenia za pracę albowiem przedmiotem sporu nie była wysokość tego wynagrodzenia lecz ustalenie czy płatnika i skarżącą łączyła umowa o pracę. Sąd nie kwestionuje również kwalifikacji ubezpieczonej do podjęcia pracy na stanowisku pracownika biurowego. Nie była to okoliczność sporna w sprawie.

Osoba kwestionująca stanowisko organu rentowego zawarte w wydanej po przeprowadzeniu postępowania kontrolnego decyzji zobowiązana jest nie tylko do podważania trafności poczynionych przez organ rentowy ustaleń, ale również – nie ograniczając się wyłącznie do polemiki z tymi ustaleniami – winna, zgodnie z treścią przepisu art. 6 K.c. wskazać na okoliczności i fakty znajdujące oparcie w materiale dowodowym, z których możliwe byłoby wyprowadzenie wniosków i twierdzeń zgodnych ze stanowiskiem zaprezentowanym w odwołaniu. Tymczasem analiza całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego i to zarówno osobowego, jak i rzeczowego prowadzi do wniosku, że odwołująca, jak i zainteresowany zadaniu temu nie sprościli.

Podkreślenia wymaga, iż zgodnie z art. 232 K.p.c., strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne (ciężar dowodu w znaczeniu procesowym). Z kolei stosownie do art. 6 K.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne (ciężar dowodu w znaczeniu materialnym). Jeżeli zatem organ rentowy na podstawie materiałów zgromadzonych w postępowaniu administracyjnym zarzucił fikcję umowy o pracę i brak świadczenia pracy, to w postępowaniu sądowym odwołująca winna była wykazać, że w spornym okresie faktycznie wykonywała pracę na rzecz zainteresowanego. W razie nieprzedstawienia żadnych dowodów na potwierdzenie powyższej okoliczności, odwołujący ponosi negatywne tego konsekwencje – nie wykazuje bowiem faktów, z których wywodzi skutki prawne. Odwołująca ani płatnik nie przedstawili żadnych dowodów pozwalających na ustalenie, iż wykonywała ona pracę na rzecz płatnika (dowody z zeznań świadków, dowody z dokumentów). Na sądzie rozpoznającym sprawę nie spoczywa powinność zarządzania dochodzeń mających na celu uzupełnienie i wyjaśnienie twierdzeń stron oraz poszukiwanie dowodów na ich udowodnienie. Do sądu nie należy przeprowadzanie z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności

istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1996 r., I CKU 45/96, OSNC 1997, nr 5-6, poz. 76).

Należy wskazać, że postępowanie kontrolne, w oparciu o które organ wydał zaskarżoną decyzję wyznaczyło przedmiot sporu, zarówno w podstawie faktycznej, jak i prawnej. Przy tym sąd zważył, że zgodnie z normami generalnymi statuowanymi przed wszystkim przez art. 6 K.c. oraz przez art. 232 K.p.c. strona postępowania obowiązana jest udowodnić wszystkie swoje twierdzenia zgłaszane przez nią w sprawie. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2001 roku (sygn. akt I PKN 660/00) samo twierdzenie dotyczące istotnych dla sprawy okoliczności (art. 227 K.p.c.) powinno być udowodnione przez stronę to twierdzenie zgłaszającą. Ponadto jak argumentował to Sąd Apelacyjny w Warszawie, w wyroku z dnia 13 kwietnia 2006 r. (sygn. akt Sądu Apelacyjnego w Warszawie, III AUa 35/06), przedmiotem postępowania dowodowego są fakty mające istotne znaczenie dla merytorycznej oceny dochodzonego roszczenia. Materiał dowodowy, który został przedstawiony przez ubezpieczoną był zbyt skąpy by poczynić konkretne ustalenia, co do faktycznego wykonywania pracy przez wnioskodawczynię.

Analiza stanu faktycznego prowadzi do wniosku, że w świetle zasad doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania, stron nie łączył stosunek pracy. Wskazać należy na sprzeczność w zeznaniach ubezpieczonej, która wskazała, iż wykonując obowiązki służbowe dokonywała zakupu łańcuchów do pił podając jako kryterium doboru właściwego łańcucha markę urządzenia, tymczasem z doświadczenia życiowego wiadomym jest, iż zakupu takich elementów dokonuje się mając na względzie wyłącznie rozmiar danego urządzenia (szerokość i długość prowadnicy), nie zaś markę. Okoliczność ta wskazuje, iż skarżąca w rzeczywistości tych czynności w ogóle nie wykonywała. Płatnik nie potwierdził by dokonywała ona zakupów łańcuchów do pił.

Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego, podleganie pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu jest uwarunkowane nie tyle samym faktem zawarcia umowy o pracę i opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ale legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy. Sam fakt, że oświadczenia stron umowy o pracę zawierają określone w art. 22 K.p. formalne elementy umowy o pracę nie oznacza, że umowa taka jest ważna. Jeśli bowiem strony umowy o pracę przy składaniu oświadczeń woli mają świadomość tego, że osoba określona w umowie o pracę jako pracownik pracy świadczyć nie będzie, a osoba wskazana jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy i do podjęcia oraz wykonywania pracy nie doszło, a jedynym celem umowy było umożliwienie skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego, to umowę taką uważa się za zawartą dla pozorów (art. 83 § 1 K.c.). Umowa taka nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniem. Ubezpieczona i płatnik w dniu 16.06.2016 roku zawarli umowę o pracę, która z formalnego punktu widzenia stanowiła stosowną podstawę do objęcia ubezpieczeniem. Ważność tej umowy została jednak, słusznie, zakwestionowana przez organ rentowy. W ocenie sądu przedmiotowa umowa była czynnością pozorną, mającą na celu obejście przepisów prawa i uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Celem działania stron nie było świadczenie pracy w ramach stosunku pracy i uzyskiwanie z tego tytułu wynagrodzenia, a jedynie osiągnięcie innych korzyści, które prawo wiąże z istnieniem stosunku pracy, jak na przykład uzyskanie ochrony ubezpieczeniowej. Stanowisko pracy – pracownik biurowy, utworzone zostało specjalnie dla skarżącej, na potrzeby usankcjonowania podpisanej umowy o pracę. Zaś złożone do sprawy faktury nie były przez nią wystawiane ani podpisane przez nią, przez co nie mogą stanowić dowodu świadczenia pracy. Płatnik nie wykazał żadnych ekonomicznych czy też organizacyjnych powodów, dla których miałby zatrudnić ubezpieczoną. W czasie nieobecności odwołującej pracodawca faktycznie nie zatrudnił żadnej osoby na stanowisko skarżącej. Skarżąca generowała koszty firmy w związku z jej zatrudnieniem, a jednocześnie nie wykazała by wykonywała jakiegokolwiek czynności na rzecz firmy.

Oczywistym jest, iż przepisy prawa nie zakazują zatrudniania kobiet w ciąży, tym samym podkreślić należy, iż fakt ciąży nie był przyczyną, dla której sąd odmówił uznania, iż pomiędzy stroną spornej umowy powstał stosunek pracy. Sąd w tej mierze zbadał rzeczywistą wolę stron w odniesieniu do istotnych elementów stosunku pracy i w wyniku oceny materiału dowodowego ustalił, że D. B. nie świadczyła pracy, zgodnie ze spisana umową o pracę.

Oceniając materiał dowodowy Sąd nie dał wiary zeznaniom ubezpieczonej i płatnika co do świadczenia pracy przez skarżącą. Zeznania te nie zostały potwierdzone żadnym innym materiałem dowodowym. Złożyły je osoby pozostające

w relacji sąsiedzkiej, koleżeńskej, zamieszkujące w niedalekiej odległości od siebie. Płatnik przyznał, że poznał ubezpieczoną dużo przed czerwcem 2016 roku. Wobec tego może on być zainteresowany rozstrzygnięciem sporu na korzyść ubezpieczonej, zwłaszcza, że w żaden logiczny sposób nie był w stanie uzasadnić powodów zatrudnienia ubezpieczonej w swojej firmie. Za niewiarygodne sąd uznał zeznania płatnika co do braku jego wiedzy o konieczności skierowania ubezpieczonej na badania lekarskie dopuszczające do podjęcia pracy albowiem pozostałych pracowników firmy płatnik kierował na takie badania przed rozpoczęciem przez nich zatrudnienia w firmie.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 KPC w związku z powołanymi wyżej przepisami, orzekł jak w punkcie I wyroku.

Ubezpieczona jest stroną przegrywającą spór. Na podstawie art. 98 § 1 i 3 KPC w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 roku, poz. 1804) sąd zasądził od ubezpieczonej na rzecz pozwanego kwotę 180,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSO Tomasz Korzeń